

Octrooi op planteigenschap blijft mogelijk

Octrooien blijven mogelijk op planteneigenschappen die via kruisen en selecteren in nieuwe plantenrassen worden ingebracht. Dat meldt het Europees Octrooibureau. Plantum en Bionext zijn niet gelukkig met de uitspraak. En zij denken dat de sierteelt ook wordt geraakt door het besluit.

Tekst: René Bouwmeester
Fotografie: René Faas

De Hoge Kamer van Beroep van het Europees Octrooi Bureau - het hoogste rechtsprekende orgaan van het octrooibureau - heeft zich op 25 maart uitgesproken over octrooien op klassiek veredelde gewassen. De Hoge Kamer zegt dat het verbod op het octrooieren van essentieel biologische processen (ook wel genoemd klassieke veredeling) niet van toepassing is op de producten die daaruit voortkomen, zoals zaden planten en vruchten. Het patentrecht verbiedt wel octrooi op de veredelingsmethoden zelf.

In de praktijk betekent dit dat een veredelaar een patent kan aanvragen op een product met een unieke eigenschap die hij door natuurlijke veredeling in dat product heeft gekregen. Andere veredelaars die met dit product doorveredelen en de resultaten daarvan op de markt brengen, zijn verplicht een licentieovereenkomst te sluiten met de octrooihouder. De octrooihouder kan een vergoeding vragen voor de licentie of simpelweg de licentie weigeren.

Tot enkele jaren geleden legde het kwekersrecht de basis voor die innovatie. Daarbij kunnen kwekers door kwekersvrijstelling vrij kruisen met materiaal waarop kwekersrecht rust, zonder dat ze toestemming van de rechthouder nodig hebben.

TEGENSLAG

De uitspraak van de Hoge Kamer is een grote tegenslag voor de veredelingssector die jaren vol spanning op deze uitspraak heeft gewacht, meldt Plantum, de brancheorganisatie van veredelaars. De organisatie had gehoopt dat het octrooieren van natuurlijke eigenschappen zou worden ingeperkt, maar daar blijkt nu geen sprake van. Plantum wijst bovendien op de precedentwerking die van deze uitspraak uitgaat. Directeur Niels Louwaars vermoedt dat bedrijven tientallen of misschien wel honderden octrooiaanvragen in voorbereiding hebben, wachtend op deze uitspraak. Louwaars denkt dat sommige bedrijven proberen om een octrooi te krijgen om zo te bepalen waar de grenzen liggen. "En de grens is de afgelopen 35 jaar uitgerekt van nul naar een breed palet aan

octrooien op planten-, dieren- en zelfs menselijke eigenschappen. Het is steeds verder uitgebreid. Uitspraak na uitspraak."

Bionext, de ketenorganisatie van biologische landbouw, denkt dat de uitspraak een negatief effect heeft op de wereldvoedselproductie. Volgens Bionext beperken octrooien op planten en dieren de innovatie in de veredeling en daarmee de diversiteit aan rassen voor de voedselproductie. Dat leidt tot minder keuze voor veredelaars, boeren en consumenten en brengt de voedselzekerheid en biodiversiteit in gevaar. Maaike Raaijmakers van Bionext verwacht dan ook dat het besluit grote gevolgen heeft. "Met deze uitspraak maakt het Europees Octrooi Bureau de weg vrij voor bedrijven als Monsanto en Syngenta om nog meer controle te krijgen over ons dagelijks voedsel. Ik vrees dat het aantal octrooien op klassiek veredelde gewassen nu snel zal toenemen."

Om dit proces te stoppen is een internationale aanpak en een wijziging van de Europese octrooiwetgeving noodzakelijk, zo vinden Bionext en Plantum. Eventueel kan een verklarende toelichting van een Europese Commissie over de interpretatie van de huidige wetgeving helpen. Op lange termijn is een aanpassing van de Europese Biotech Richtlijn noodzakelijk, meent Raaijmakers. "De Nederlandse overheid pleit hier al jaren voor, maar deze opvatting heeft tot nu toe onvoldoende draagvlak bij andere lidstaten."

SIERTEELT

De zaak waar de Hoge Kamer een uitspraak heeft gedaan, heeft betrekking op broccoli en tomaat, maar volgens Bionext en Plantum doet de situatie zich ook steeds vaker voor in de sierteeltsector. Dat de octrooidiscussie in de sierteelt nog niet zo is opgeblazen zoals in grote voedingsgewassen, heeft volgens Louwaars te maken met geld. "De waarde van maïs is wereldwijd veel groter dan die van bijvoorbeeld hyacint. Door de commerciële belangen is het octrooieren in de grote gewassen begonnen zoals soja en maïs. Een octrooi aanvragen en verdedigen kost ook veel geld, dat moet je terugverdienen. Zo worden miljoenen kostende rechtszaken gevoerd tussen de grootste bedrijven. Sierteeltgewassen zijn over het algemeen niet zo groot dat het loont een octrooi aan te vragen op een bijzondere eigenschap, maar dat wil niet zeggen dat het niet gebeurt. Zo heeft een veredelaar een octrooi op dubbelbloemige Kalanchoë gevestigd, waar collega veredelaars niet blij mee zijn."

Veredelaar Henk van Eeuwijk aan het werk